

DİZİLERLE BÜYÜYEN TOPLUM: KURGUDAN GERÇEĞE DÖNÜŞEN HAYATLAR

Prof.Dr.Oğuz ÖZYARAL

1. Televizyonun Hayatımıza Girişi: Ekranın Büyüsü

Televizyon, Türkiye'ye 1960'lı yıllarda konuk oldu. Önceleri sadece TRT'nin siyah beyaz ekranlarında izlediğimiz birkaç program, zamanla toplumun ortak hafızasında yer eden dizilere evrildi.

“Bizimkiler”, “Süper Baba”, “Mahallenin Muhtarları” gibi yapımlar, ekran başında toplumu bir araya getirdi. Bu dizilerdeki karakterler aile fertleri kadar tanındı; söyledikleri sözler sokak diline karıştı, davranış kalıpları çocuklara örnek oldu. Televizyon yalnızca eğlence aracı değil, aynı zamanda toplumsal bir öğretmene dönüştü.

"Gerçek sokakta yürüyen kurgu karakterler: Dizi kimlikleri gençliğin stiline, duruşuna ve ruhuna sızıyor."

2. Kurgunun Gerçeğe Etkisi: Alışkanlıklar ve Kimlikler

Dizilerde gösterilen yaşam tarzları, tüketim alışkanlıkları, hatta konuşma biçimleri bile zamanla gerçek hayata sirayet etti. Bir dönem “Arka Sokaklar” ile polis teşkilatına sempati artarken, “Aşk-ı Memnu” gibi dizilerle lüks yaşam arzusu tavan yaptı.

Zengin villalarda geçen hikâyeler, sade hayatlar yaşayan insanlarda bir eksiklik duygusu yarattı. Kadın-erkek ilişkileri, aile yapıları, değer yargıları—hepsi bu kurgu evrenin izlerine göre şekillenmeye başladı.

Gerçek yaşam ile kurgu arasındaki sınırlar gittikçe bulanıklaştı.

"Yüzler maskeli, kimlikler bulanık: Gençlik, kurgu karakterlerin ardında kendi benliğini arıyor."

3. Yeni Kuşaklar ve Dizi Kimliği: Rol Modellerin Dönüşümü

Günümüzde gençler, ekrandaki karakterleri yalnızca izlemiyor; onları taklit ediyor, benimsiyor, kimliklerinin bir parçası hâline getiriyor. Bir dizi karakterinin giydiği mont bir haftada tükenbiliyor; kullandığı sözler sosyal medyada trend oluyor. Özellikle TikTok, Instagram Reels ve YouTube Shorts gibi platformlar, bu taklitlerin hızla yayılmasına zemin hazırlıyor. Dizi replikleriyle yapılan mizahi videolar ya da "estetik yaşam" akımları, gençlerin ekranla kurduğu bağın artık pasif değil, **etkileşimli** olduğunu gösteriyor.

Dijital platformların yaygınlaşmasıyla bu etki sadece yerli yapımlarla sınırlı kalmıyor. Kore dizilerinden (K-Drama) esinlenerek Kore tarzı makyaj yapan gençler, İspanyol yapımlarındaki dramlarla özdeşlik kuranlar artık çok daha görünür. Bu durum, küresel kültür akışının etkisiyle **melez kimliklerin** doğmasına neden oluyor. Genç bir birey, sabah Türk kahvaltısı yaparken, öğlen Japon animelerine dair bir sohbetin içinde, akşam ise Amerikan lise dizileriyle kendi aşk hayatını kıyaslayabiliyor.

Bu etkinin boyutunu göstermek açısından "Squid Game" dizisinin yarattığı fırtına çarpıcı bir örnek olabilir. Dizi yayınlandıktan sonra, sadece Türkiye'de değil, dünya genelinde dizideki yeşil eşofmanlar ve kırmızı tulumlar neredeyse her mağazada aranan ürün hâline geldi. Türkiye'de bazı perakendeciler eşofman satışlarında %200'e yakın artış bildirirken, Cadılar Bayramı'nda çocukların büyük çoğunluğu Squid Game karakterleri gibi giyindi. Bu yalnızca bir kıyafet tercihi değil, **kurgu ile kimlik kurmanın** ne kadar hızlı ve yoğun gerçekleştiğinin bir göstergesiydi.

Üstelik bu durum sadece görünüşle sınırlı kalmıyor. İlişkilerde "cool" olma, duyguları bastırma, hızlı vazgeçme gibi bazı davranış kalıpları da dizilerle içselleştiriliyor. Bu, kimlik

gelişimi sürecinde bireyin öz benliğini bulma sürecini gölgeleyebiliyor. Çünkü dizilerdeki karakterler genellikle uçlarda yaşarken, gerçek hayatın dengesi çok daha karmaşık.

Bu nedenle, ailelerin ve eğitim sisteminin **eleştirel medya okuryazarlığı** kazandırması büyük önem taşıyor. Gençlerin hayran oldukları karakterleri sadece estetik ya da “havalı” yönleriyle değil, seçimlerinin sonuçları ve değerleriyle birlikte analiz etmeleri teşvik edilmeli. Aksi hâlde, kurgu karakterler gerçeğin önüne geçip bireysel gelişimin önünde bir perde gibi durabilir.

"Aynada kendi yüzünü değil, izlediği karakteri gören bir genç: Kurgu, yavaşça kimliğin yerine geçiyor."

4. Aile Yapısı ve İlişkiler Üzerindeki Gölge

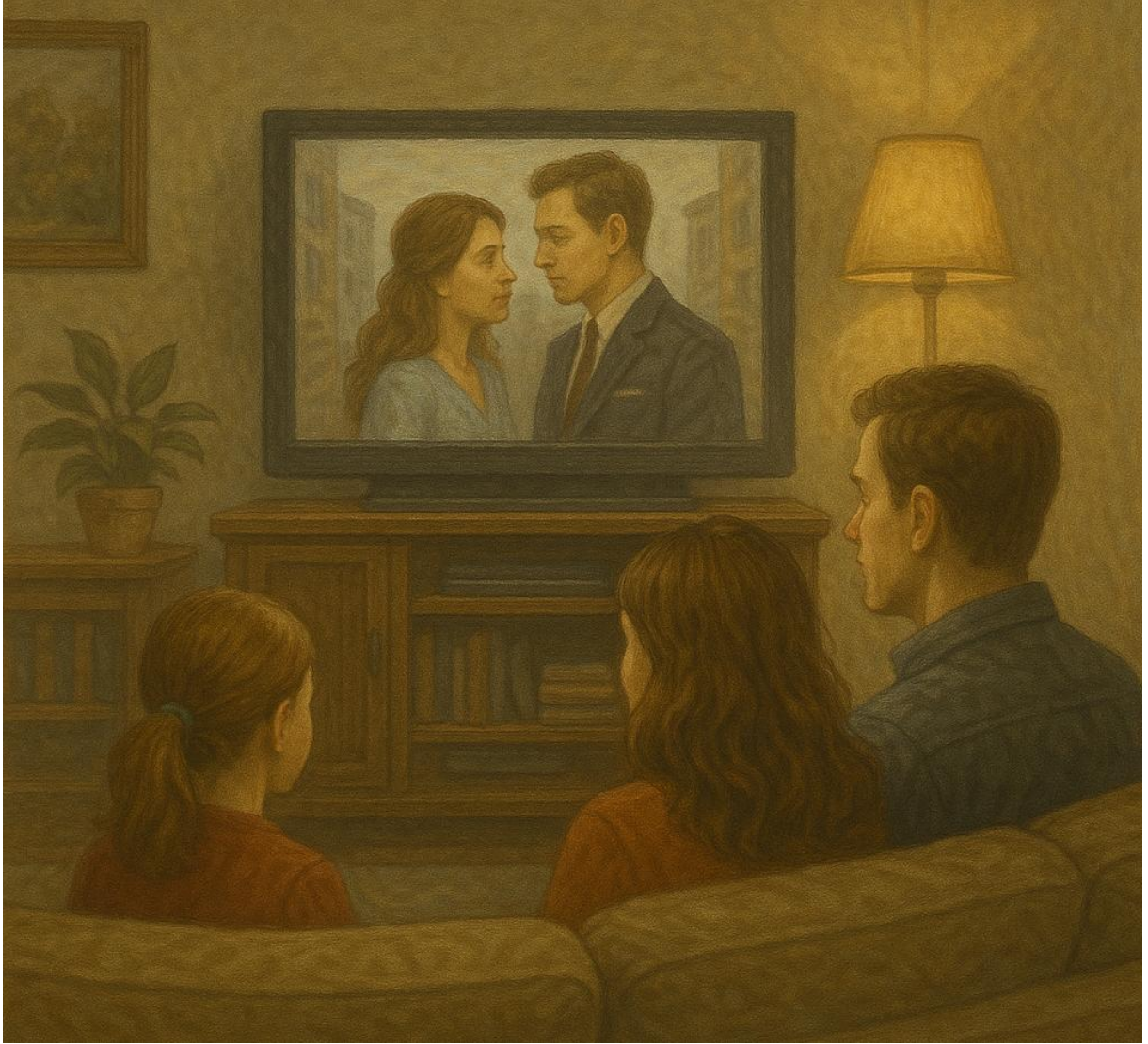
Dizilerde normalleştirilen çatışmalar, aldatmalar, şiddet ve entrikalar, izleyicide zamanla duyarsızlık yaratıyor. Eşine bağırın bir karakterin davranışı “rol icabı” olarak görülse de, gerçek hayatta bu tarz davranışlar hoşgörüyü karşılanabiliyor. Aile içi şiddet, toksik ilişkiler ve iletişimsizlik, dizilerin dramatik anlatılarında ‘reyting unsuru’na dönüşürken, toplumda bir ‘norm’ haline gelme riski taşıyor. Özellikle çocuklar ve gençler, bu sahneleri ayırt edemedi içselleştirebiliyor.

5. Görünenin Arkasındaki Gerçek: Dizi Ekonomisi ve Kültür İhracı

Her ne kadar diziler bazı toplumsal problemleri artırsa da Türkiye’nin dizi ihracatı da ciddi bir ekonomik ve kültürel güç hâline geldi. Latin Amerika’dan Orta Doğu’ya kadar Türk dizileri milyonlarca izleyiciye ulaşıyor. Bu durum hem kültürel etkileşimi hem de Türkiye’nin yumuşak gücünü artırıyor. Fakat içeriğin kalitesi, toplumsal fayda sağlama sorumluluğu ve etik kaygılar her geçen gün daha çok sorgulanıyor. Kurgusal bir başarı, gerçekte ne kadar faydalı?

6. Ne Yapmalı? Ekran Okuryazarlığı ve Medya Bilinci

- Dizilerle büyüyen bir toplumda yapılması gereken şey, dizileri tamamen yasaklamak ya da görmezden gelmek değil; bilinçli bir izleme alışkanlığı geliştirmek.
- Aileler, çocuklarına izledikleri içerikleri tartışma alanı açmalı.
- Okullarda medya okuryazarlığı dersleri daha etkili hâle getirilmeli.
- İzleyici, pasif bir tüketici değil, sorgulayan bir birey olmalı.
- Böylece televizyon, kör bir yönlendirme aracı değil; kültürel bir diyalog alanı hâline gelebilir.

Sonuç: Hikâneyi Kim Yazıyor, Kim Yaşıyor?

Kurguya Teslim Olan Gerçekler ve Kendi Hikâyesimizi Yazma Cesareti

Bir toplumun aynası yalnızca gerçekler değil, hayal ettikleriyle şekillenir. Diziler, kimi zaman bu hayalin yönetmen koltuğuna oturur, karakterleriyle düşünceyi, sahneleriyle davranışı biçimlendirir. Ekranda dönen senaryolar, sadece birer kurgu olmaktan çıkar; zamanla mahalledeki diyaloğa, evdeki tartışmaya, ilişkilerdeki beklentiye dönüşür. Farkında olmadan benimsediğimiz bu kurgular, gün gelir bizim hayatımızı yaşamaya başlar.

Ama bir soru orada öylece durur: Biz gerçekten kendi hayatımızı mı yaşıyoruz, yoksa bir dizinin uzantısı mıyız? Kim yazıyor bu senaryoyu, kim yönetiyor sahneyi? Kimi zaman “kötü adam” gibi davranmaya özenen gençler, kimi zaman “dizi aşkı” beklentisiyle ilişkilerini bitiren iftler... Belki de artık ekranın karşısından kalkıp, kendi hikâyesimizin başrolne geçmenin zamanı gelmiştir.

Toplum olarak ihtiyacımız olan şey, dizileri dışlamak ya da yüceltmek değil, onların üzerimizdeki etkisini fark edip, bilinçli izleyiciler hâline gelebilmektir. Çünkü ekranın ışığı söndüğünde, bize kalan yalnızca i sesimiz ve yaşamın gerçekleri olur. Ve en kalıcı senaryo, hâla bizim kalemimizde yazılmayı bekliyor.